

Legislativní standardy vodárenských jímacích objektů a ochrany jímané vody

JUDr. Zdeněk Horáček, Ph.D., advokát, Kaizlovy sady 434/13, 186 00 Praha 8, tel.: +420 725 001 424, e-mail: zdenek@zdenekhoracek.cz

Úvod

Zdroje podzemních vod jsou podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, přednostně vyhrazeny pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou a k jiným účelům může vodoprávní úřad povolit použití podzemní vody, jen není-li to na úkor uspokojování zákonem vymezených potřeb.

S úbytkem disponibilních zdrojů podzemních vod v posledních letech získávají legislativní standardy vodárenských jímacích objektů a ochrany jímané vody na důležitosti.

Je proto nezbytné přistupovat k výstavbě, provozu a ochraně vodárenských jímacích objektů zodpovědně, stejně tak k ochraně jímané vody.

Základní legislativní vymezení

Jímací objekty jsou součástí vodovodu ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů. Z pohledu vodního zákona jde pak o vodní díla ve smyslu § 55 odst. 1 písm. c). Legislativní standardy vodárenských jímacích objektů jsou tedy obsaženy v těchto zákonech a prováděcích právních předpisech k nim.

Právní povahou jímacích objektů (studní) se zabýval v minulosti opakovaně Nejvyšší soud. Podle rozsudku ze dne 17.8.2010, sp. zn. 22 Cdo 2597/2010, *studna je stavbou a tudíž samostatnou věcí ve smyslu občanskoprávním (bez ohledu na pojetí vodohospodářské), jestliže je výsledkem lidské stavební činnosti, kterou byla vytvořena určitá, převážně podzemní konstrukce, jež ve směru dovnitř ohraničuje prostor, jenž má být zčásti zaplněn vodou a zčásti sloužit jejímu čerpání. Nemá-li studna žádnou konstrukci, nejde o samostatnou věc, ale o součást pozemku (šlo by např. o pouhý nezpracovaný vrt, nijak nevyhraněný proti okolí).* Podle rozsudku ze dne 28.2.2002, sp. zn. 22 Cdo 37/2000, *potom studna z betonových skruží je nemovitá stavba, která je příslušenstvím pozemku.*

Ochranu jímané vody zajišťují předně ochranná pásma vodních zdrojů, jejichž úprava je obsažena ve vodním zákoně, konkrétně v § 30. Vedle toho je zásadní institut souhlasu vodoprávního úřadu podle § 17 odst. 1 písm. e) a i) vodního zákona ke stavbám v ochranných pásmech vodních zdrojů a ke geologickým pracím spojeným se zásahem do pozemku, jejichž cílem je následné využití průzkumného díla na stavbu k jímání podzemní vody nebo pro vrty pro využívání energetického potenciálu podzemních vod.

Podle § 115 odst. 16 vodního zákona *účastníkem řízení o povolení k odběru podzemní vody je žadatel a dále obce, v jejichž územním obvodu může dojít rozhodnutím vodoprávního úřadu k ovlivnění vodních poměrů nebo životního prostředí, a občanská sdružení. Nicméně pokud může navrhovaná stavba studny ovlivnit kvalitu a množství vody v již zbudované studni náležící sousedovi, může jít o důvod účastenství tohoto souseda v řízení o stavebním povolení takto navrhované studny, a to dle § 109 odst. 1 písm. e) stavebního zákona z roku 2006 ve spojení s § 115 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.4.2012, čj. 9 As 78/2011 - 69. A dále podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3.6.2010, čj. 9 As 70/2009 - 88, žádná norma kogentního právního předpisu neukládá stavebnímu úřadu povinnost bez námítky vlastníka sousedního pozemku zabývat se otázkou, zda provádění stavby, resp. stavební činnost, bude či nebude mít vliv na studnu*

vlastníka sousedního pozemku. Pokud jsou stanoveny limity pro umístění studny individuálního zásobování vodou, konkrétně v § 5 vyhl.č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, vztahuje se toto ustanovení toliko na umístění studny nově budované a jejího vlivu na ostatní již existující studny, nikoli na nutnou vzdálenost stávajících studní od místa provádění stavby, resp. místa, kde probíhá stavební činnost.

Od 1.7.2021 v souvislosti s novelou prováděcí vyhlášky k zákonu o vodovodech a kanalizacích č. 244/2021 Sb. je zavedeno oddělené vykazování vybraných údajů z majetkové a provozní evidence pro stavby k jímání vody.

Ochranná pásma vodních zdrojů

K ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdrojů podzemních nebo povrchových vod využívaných nebo využitelných pro zásobování pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok a zdrojů podzemní vody pro výrobu balené kojenecké vody nebo pramenité vody stanoví podle § 30 odst. 1 vodního zákona vodoprávní úřad ochranná pásma opatřením obecné povahy. Vyžadují-li to závažné okolnosti, může vodoprávní úřad stanovit ochranná pásma i pro vodní zdroje s nižší kapacitou, než je uvedeno v první větě. Vodoprávní úřad může ze závažných důvodů ochranné pásmo změnit, popřípadě je zrušit. Stanovení ochranných pásem je vždy veřejným zájmem.

Podle § 30 odst. 2 vodního zákona, ochranná pásma se dělí na ochranná pásma I. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení, a ochranná pásma II. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v územích stanovených vodoprávním úřadem tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti.

Práva a povinnosti v ochranných pásmech, včetně omezení vlastníků pozemků a činností v ochranných pásmech vodních zdrojů, jsou stanovena v dalších odstavcích § 30 vodního zákona.

Souhlas vodoprávního úřadu

Činnosti, které by mohly potenciálně ohrozit jímací objekty, je možné provádět pouze se souhlasem vodoprávního úřadu podle § 17 vodního zákona.

Podle § 17 odst. 1 písm. e) vodního zákona je totiž souhlas vodoprávního úřadu „*třeba ke stavbám, zařízením nebo činnostem, k nimž není třeba povolení podle tohoto zákona, které však mohou ovlivnit vodní poměry, a to ke stavbám v ochranných pásmech vodních zdrojů*“.

Souhlas vodoprávního úřadu je podle § 17 odst. 1 písm. g) vodního zákona nezbytný rovněž *ke geologickým pracím spojeným se zásahem do pozemku, jejichž cílem je následné využití průzkumného díla na stavbu k jímání podzemní vody nebo pro vrty pro využívání energetického potenciálu podzemních vod*. Povaha souhlasu vodoprávního úřadu se z hlediska formy se může lišit v závislosti na tom, zda na jeho vydání bude navazovat úkon jiného správního orgánu.¹

Povinnost připojit na vodárenský jímací objekt

Jelikož jsou vodárenské jímací objekty součástí vodovodů pro veřejnou potřebu, na vodovody, jichž jsou vodárenské jímací objekty součástí, je povinnost napojit, či připojit zájemce, pokud

¹ HORÁČEK, Z., KRÁL, M., STRNAD, Z., VYTEJČKOVÁ, V. *Vodní zákon: s aktualizovaným podrobným komentářem po roce účinnosti nového občanského zákoníku k 15. 3. 2015*. Praha: Soudy, 2011, s. 70.

to umožňují kapacitní a technické možnosti jímacího objektu, či vodovodu (§ 8 odst. 4 a 5 zákona o vodovodech a kanalizacích).

Každý zájemce o připojení, či napojení by si měl předem vyžádat stanovisko příslušného vlastníka vodovodu pro veřejnou potřebu k napojení, či připojení svého záměru, a to nejpozději ve fázi územního řízení k záměru [viz § 86 odst. 2 písm. c) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, podle něhož *k žádosti o vydání územního rozhodnutí žadatel připojí stanoviska vlastníků veřejné dopravní a technické infrastruktury k možnosti a způsobu napojení nebo k podmínkám dotčených ochranných a bezpečnostních pásem*], a rovněž poté ve stavebním řízení [viz § 110 odst. 2 písm. d) stavebního zákona].

Pro vlastníka vodovodu pro veřejnou potřebu je tedy zásadní již na začátku vyjadřování se k povolovaným záměrům, potenciálně využívajícím kapacitu jímacích objektů na vodovodu, tyto řádně sledovat a hodnotit.

Škoda způsobená provozní činností znemožněním jímání vody

Škodu z provozní činnosti v obecné rovině upravuje § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož *kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinností se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.*

S ohledem na § 3 odst. 1 vodního zákona, podle něhož *povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují; práva k těmto vodám upravuje tento zákon*, obsahuje vodní zákon zvláštní úpravu pro případy ztráty podzemní vody. Podle § 29 odst. 2 vodního zákona *osoba, která způsobí při provozní činnosti ztrátu podzemní vody nebo podstatné snížení možnosti odběru ve zdroji podzemních vod, popřípadě zhoršení jakosti vody v něm, je povinna nahradit škodu, která tím vznikla tomu, kdo má povoleno odebírat podzemní vodu z tohoto vodního zdroje, a dále provést podle místních podmínek potřebná opatření k obnovení původního stavu. Náhrada spočívá v opatření náhradního zdroje vody. Není-li to možné nebo účelné, je povinna poskytnout jednorázovou náhradu odpovídající snížení hodnoty tohoto nemovitého majetku, s jehož užíváním je povoleno spojeno. Ve sporech o náhradu škody nebo o její výši rozhoduje soud. Tím nejsou dotčeny obecné předpisy o náhradě škody.* Je však zjevné, že jakákoliv náhrada škody nenahradí v konečném důsledku ztrátu podzemní vody.

Závěr

Jak uvedeno výše, legislativa stanovuje standardy vodárenských jímacích objektů a ochrany jímané vody.

Ty je však nezbytné řádně aplikovat a vymáhat.